

Pojem a pojímané

Máme-li upřesnit vztah mezi pojmem (jakožto pojímajícím resp. hybným prostředkem pojímání) a pojímaným, tj. tím, co je pojmem (za pomoci pojmu) pojímáno, musíme především rozpoznat a nahlédnout, že většina pojmů pojímajících se vztahuje ke dvěma odlišným „pojímaným“, totiž pojímá jednak příslušný intencionální model a poukazuje k němu, ale na druhé straně pojímá svým (specifickým) způsobem nějakou „skutečnost“. Zatímco vztah mezi pojmem pojímajícím a příslušným myšlenkovým modelem je oboustranně výlučný, vztah mezi pojmem pojímajícím a skutečností pojímanou jakožto takovou takto výlučný není. Jedinou určitou „skutečnost“ můžeme pojímat různými pojmy (rozumí se platně, nikoli tedy chybně), a stejně tak jediným pojmem (ovšem vždy za pomoci téhož jediného příslušného myšlenkového modelu) můžeme mínit velice mnoho různých skutečností (obvykle říkáme: skutečností téhož druhu apod.). Tzv. „uplatnění“ nějakého pojmu v co možná přesném poukazu na nějakou skutečnost (mluvíme někdy o „pochopení“ či „uchopení“ té skutečnosti v myšlence, podobně o „pojetí“ čili „zajetí“, o „zmocnění se nějaké skutečnosti v myšlence atd.) je někdy charakterizováno jako „aplikace“ (Patočka např. mluví o „platnosti“ pojmů anebo o „aplikování našich kategorií na realitu – Péče III, s. 607 aj.).

(Písek, 130420-1.)